

Littafin Daniyel - Na 'Dari da Saba'in da Takwas

Daidaitattun Alamomin Annabci: Bayyanar Cikar Daniyel 11 a Kwanaki na Karshe

Jeff Pippenger
2024-04-08

Ayoyi na goma sha shida zuwa goma sha tara na sura ta goma sha ɗaya ta Daniyel suna wakiltar tarihin da ya fara daga dokar Lahadi da ke gabatowa nan ba da dadewa ba a Amurka, har zuwa lokacin da Mika'ilu zai tashi tsaye kuma kofar lokacin jarrabawar ɗan Adam ta rufe. Saboda haka kuma suna wakiltar tarihin ayar arba'in da ɗaya zuwa ayar arba'in da biyar na wannan sura guda ɗaya.

Amma wanda ya zo yaƙi da shi zai yi bisa ga nufinsa, ba kuwa wanda zai iya tsayawa a gabansa; zai kuma tsaya a kasa mai ɗaukaka, wadda za a hallaka ta da hannunsa. Zai kuma mai da fuskarsa ya shiga da ƙarfin dukan mulkinsa, tare da masu adalci tare da shi; haka zai yi: zai kuma ba shi 'yar mata, domin ya lalatar da ita; amma ba za ta tsaya a gefensa ba, ba kuwa za ta kasance domin ba. Bayan wannan zai mai da fuskarsa zuwa ga tsibirai, zai kuma kama da yawa: amma wani sarki saboda kansa zai sa zagin da ya yi ya ƙare; ba tare da nasa zagin ba zai mai da shi a kansa. Sa'an nan zai mai da fuskarsa zuwa ga sansanin ƙasarsa: amma zai yi tuntuɓe ya fãɗi, ba kuwa za a same shi ba. Daniyel 11:16–19.

Sa'ad da Sister White ta yi magana game da cikuwar ƙarshe ta sura ta goma sha ɗaya ta Daniyel, ta bayyana cewa “za a maimaita da yawa daga tarihin da ya cika a cikin wannan annabcin.” Ayoyi na arba'in da ɗaya zuwa arba'in da biyar suna maimaita tarihin annabci na waɗannan ayoyi. Ayoyin sun cika ne sa'ad da Roma ta arna ta karbi iko da duniya ta wajen fara cinye yankuna uku na ƙasa.

“Ko da yake Masar ba ta iya tsayawa a gaban Antiochus, sarkin arewa, Antiochus kuwa bai iya tsayawa a gaban Romawa ba, waɗanda a yanzu suka zo masa da yaƙi. Babu mulkoki da suka ƙara samun ikon yin tsayayya da wannan iko mai tasowa. An ci Siriya da yaƙi, aka kuma haɗa ta da Daular Roma, sa'ad da Pompey, a shekara ta 65 K.H.K., ya ƙwace wa Antiochus Asiaticus mallakarsa, ya mai da Siriya lardi na Roma.”

“Ikon nan wannan iko zai tsaya a Ƙasa Mai Tsarki, ya kuma cinye ta. Roma ta haɗu da mutanen Allah, wato Yahudawa, ta wurin ƙawance, a shekara ta 162 K.H.; daga wannan lokaci tana da muhimmiyar matsayi a cikin kalandar annabci. Amma duk da haka, ba ta sami ikon mulki a kan Yahudiya ta wurin mamaya kai tsaye ba sai a shekara ta 63 K.H.; kuma hakan ya faru ta hanya mai zuwa.”

“Sa'ad da Pompey ya dawo daga yaƙin da ya yi da Mithridates, sarkin Pontus, masu neman sarautar Yahudiya guda biyu, Hyrcanus da Aristobulus, suna gwagwarmaya domin kambi. Al'amarinsu ya zo gaban Pompey, wanda nan da nan ya fahimci rashin adalcin iƙirarin Aristobulus, amma ya so ya jinkirta yanke hukunci a cikin wannan al'amari har sai bayan yaƙin da ya dadɛ yana marmari zuwa Arabiya, yana alkawarin cewa daga nan zai dawo, ya kuma daidaita al'amuransu yadda zai bayyana masa a matsayin abin da yake adalci kuma ya

dace. Aristobulus, da ya gane ainihin ra'ayin Pompey, ya hanzarta komawa Yahudiya, ya makamai mutanensa, ya kuma shirya domin kaƙƙarfan kariya, yana kudurin, ko ta halin kaƙa, ya riƙe kambin, wanda ya hango za a yanke a ba wani. Pompey ya bi mai gudun nan a kusa. Yayin da yake kusantar Urushalima, Aristobulus, yana fara nadamar hanyar da ya bi, ya fito domin ya tarye shi, ya kuma yi koƙarin sasanta al'amura ta wurin alkawarta cikakkiyar miƙa kai da manyan kudafe. Pompey, da ya amince da wannan tayi, ya aika Gabinius, a kan jagorancin wata ƙungiyar sojoji, domin ya karɓi kuɗin. Amma sa'ad da wancan babban hafsan ya isa Urushalima, sai ya tarar an rufe kofofin birnin a kansa, aka kuma gaya masa daga saman katanga cewa birnin ba zai tsaya ga yarjejeniyar ba.”

“Don kada a ruɗe shi ta wannan hanya ba tare da hukunci ba, Pompey ya sa Aristobulus, wanda ya riƙe tare da shi, cikin sarƙoƙi, kuma nan da nan ya nufi Urushalima da dukan rundunarsa. Magoya bayan Aristobulus suna goyon bayan kare wurin; na Hyrcanus kuwa, a buɗe kofofin. Waɗannan na ƙarshe, da yake su ne mafi rinjaye, kuma suka yi nasara, sai aka ba Pompey damar shiga birnin ba tare da shamaki ba. Nan take mabiyar Aristobulus suka ja da baya zuwa tudun haikalin, suna da cikakkiyar niyyar kare wannan wuri kamar yadda Pompey kuma ya kuɗura ya cinye shi. A ƙarshen watanni uku aka yi kafa a katangar da ta isa a kai farmaki, kuma aka ƙwace wurin da bakin takobi. A mummunan kisan da ya biyo baya, an kashe mutane dubu goma sha biyu. Abin tausayi ne ƙwarai, in ji masanin tarihi, a ga firistoci, waɗanda a lokacin suna cikin hidimar Allah, da hannu mai natsuwa da kuɗuri marar girgiza suna ci gaba da aikin da suka saba yi, kamar ba su san da wannan mummunan rikici ba, alhali kuwa a kewaye da su ana yanka abokansu, kuma sau da yawa jininsu na gaurayewa da na hadayunsu.”

“Bayan da ya kawo yaƙin ƙarshe, Pompey ya rushe katangar Urushalima, ya mayar da birane da dama daga ƙarƙashin ikon Yahudiya zuwa ƙarƙashin ikon Siriya, kuma ya ɗora haraji a kan Yahudawa. Ta haka ne, a karo na farko, aka sa Urushalima ta wurin cin nasara cikin hannun wannan iko wanda zai riƙe ‘ƙasa mai ɗaukaka’ a cikin damƙarsa ta baƙin ƙarfe har sai ya cinye ta gabaki ɗaya.

“AYA TA 17. Haka kuma zai sa fuskarsa don ya shiga da ƙarfin dukan mulkinsa, tare da masu-adalci tare da shi; haka zai yi: kuma zai ba shi ’yar mata, yana lalatar da ita; amma ba za ta tsaya a gefensa ba, ba kuwa za ta kasance tasa ba.”

“Bishop Newton ya kawo wata karatu dabam game da wannan aya, wadda take ganin kamar ta fi bayyana ma’anar sarai, kamar haka: ‘Zai kuma fuskanci shiga da ƙarfi cikin dukan mulkin.’ Aya ta 16 ta kawo mu har zuwa cin nasarar Siriya da Yahudiya da Romawa suka yi. Roma tun da farko ta riga ta ci Makidoniya da Trasiya. Masar ce yanzu kaɗai ta rage daga cikin ‘dukan mulkin’ na Alexander, wadda ba a riga an rinjayar da ita ƙarƙashin ikon Roma ba, wanda ikon yanzu ya fuskanci shiga da ƙarfi cikin ƙasar nan.”

“Ptolemy Auletes ya mutu a shekara ta 51 K.H. Ya bar kambi da mulkin Masar ga ɗansa na fari da ’yarsa, Ptolemy da Cleopatra. An tanada a cikin wasiyyarsa cewa su yi aure da juna, kuma su yi mulki tare; kuma domin suna matasa, aka sa su ƙarƙashin kulawar Romawa. Mutanen Roma suka karɓi wannan alhaki, suka naɗa Pompey a matsayin majibincin matasan magada na Masar.

“Ba da jimawa ba bayan haka, wata husuma ta farko tsakanin Pompey da Caesar, kuma aka yi mashahurin yaƙin Pharsalia tsakanin shugabannin yaƙin biyu. Da aka ci Pompey da yaƙi, sai ya gudu zuwa Masar. Nan da nan Caesar ya bi shi zuwa can; amma kafin isowarsa, an kashe Pompey cikin wulakanci ta hannun Ptolemy, wanda a dā aka naɗa shi a matsayin mai kula da shi. Saboda haka Caesar ya karɓi wannan naɗin da aka ba wa Pompey, na zama mai kula da Ptolemy da Cleopatra. Ya tarar da Masar cikin rikice-rikice saboda tashin hankulan cikin gida, domin Ptolemy da Cleopatra sun zama maƙiya ga juna, ita kuma an kwace mata rabonta a cikin mulki. Duk da haka, bai yi jinkirin sauka a Alexandria da faramin rundunarsa ba, dawakai 800 da sojojin kafa 3200, ya binciki rigimar, ya kuma dauki alhakin sasanta ta. Da rikice-rikicen suke karuwa kowace rana, Caesar ya ga faramar rundunarsa ba ta isa ta tabbatar masa da matsayinsa ba; kuma da yake ba zai iya barin Masar ba saboda iskar arewa da take kadawa a wannan lokaci, sai ya aika zuwa Asiya, yana umartar dukan sojojin da yake da su a wancan bangaren su zo su taimake shi da gaggawa kamar yadda zai yiwu.”

Cikin matuƙar girman kai ya yi umurni cewa Ptolemy da Cleopatra su tarwatsa rundunoninsu, su bayyana a gabansa domin a sasanta bambance-bambancen da ke tsakaninsu, kuma su yi biyayya ga hukuncinsa. Da yake Masar masarauta ce mai cin gashin kanta, an dauki wannan umurni na girman kai a matsayin cin mutunci ga martabar sarautarta; saboda haka Masarawa, cike da tsananin fushi, suka dauki makamai. Kaisar kuwa ya amsa cewa ya yi haka ne bisa ga nufin mahaifinsu, Auletes, wanda ya dora ‘ya’yansa farkashin kulawar majalisa da jama’ar Roma, kuma dukkan ikon wannan yanzu yana hannunsa a matsayinsa na konsul; kuma cewa, a matsayinsa na majibinci, yana da ikon yin sulhu a tsakaninsu.

“A farko aka gabatar da al’amarin a gabansa, aka kuma naɗa masu kare farar domin su yi roƙon shari’ar bangarorin da abin ya shafa. Cleopatra, da yake ta fahimci raunin babban mai nasarar Roma, ta yanke hukunci cewa kyawun bayyanarta zai fi kowane mai kare fara da za ta iya dauka tasiri wajen tabbatar mata da hukunci a kanta. Domin ta isa gabansa ba tare da an gane ta ba, sai ta yi amfani da wannan dabara: Ta kwanta cikakke a cikin kunshin tufafi, sai Apollodorus, bawanta dan Sicilia, ya naɗe shi cikin wani zane, ya daure shi da igiyar fata, kuma ya dora shi a kan faffadan kafadunsa irin na Hercules, ya nufi masaukatan Kaisar. Da yake ya ce yana da kyauta domin babban hafsan Romawa, aka barsa ya shiga ta kofar kagara, ya shiga gaban Kaisar, ya ajiye kayan a kafafunsa. Da Kaisar ya warware wannan kunshi mai rai, sai ga kyakkyawar Cleopatra tsaye a gabansa. Bai kasance ko kadan cikin rashin jin dadin wannan dabara ba; kuma da yake yana da irin halin da aka bayyana a cikin 2 Bitrus 2:14, kallon farko na mutum mai irin wannan kyau, in ji Rollin, ya yi masa cikakken tasirin da ita ta so.”

“A farko Kaisar ya ba da umarni cewa dan’uwa da ‘yar’uwa su zauna a kan kursiyin mulki tare, bisa ga manufar wasiyyar. Pothinus, babban ministan gwamnati, wanda shi ne ya fi kowa taka rawa wajen korar Cleopatra daga kursiyin, ya ji tsoron abin da zai biyo bayan mayar da ita. Saboda haka ya fara tayar da kishi da gaba ga Kaisar, yana shigar wa jama’a cewa manufarsa ita ce, a farko, ya ba Cleopatra ikon mulki ita kadai. Ba da daɗewa ba fitina ta fili ta biyo baya. Achilles, yana jagorancin mutane 20,000, ya doso domin korar Kaisar daga Alexandria. Da ya tsara kananan rundunarsa da fasaha cikin tituna da lungunan birnin, Kaisar bai sami wata wahala ba wajen fatattakar harin. Masarawa suka yi yunƙurin hallaka jiragen

ruwansa. Shi kuwa ya rama ta wurin kona nasu. Da aka tura wasu daga cikin jiragen da suke konewa kusa da mashigin jiragen ruwa, gine-gine da dama na birnin suka kama da wuta, kuma shahararriyar dakin karatu na Alexandria, mai dauke da kusan juzu'i 400,000, ta lalace.”

“Da yake yakin yana fara tsananta da barazana, Kaisar ya aika zuwa dukan kasashen mafwabta domin neman taimako. Wani babban jirgin ruwa na yaƙi ya zo daga Karamar Asiya domin taimaka masa. Mithridates ya nufi Masar tare da rundunar da aka tara a Suriya da Kilikiya. Antipater Ba'Idumeya ya haɗu da shi tare da Yahudawa 3,000. Yahudawan, waɗanda suke riƙe da mashigai zuwa cikin Masar, suka fɣyale rundunar ta wuce ba tare da tangarda ba. Da ba tare da wannan haɗin kai daga gare su ba, dole ne dukan shirin ya rushe. Zuwan wannan runduna ya yanke hukuncin gwagwarmayar. An yi wani yaƙi mai yanke hukunci kusa da Kogin Nilu, wanda ya ƙare da cikakkiyar nasara ga Kaisar. Ptolemy, yana ƙoƙarin tserewa, ya nutse a cikin kogin. Sai Alexandria da dukan Masar suka miƙa wuya ga mai nasara. A wannan lokacin Roma ta riga ta shiga cikin dukan asalin mulkin Aleksanda, ta kuma mamaye shi gaba ɗaya.”

“Da ‘masu adalci’ na nassin, babu shakka ana nufin Yahudawa, waɗanda suka ba shi taimakon da aka riga aka ambata. In ba tare da wannan ba, lalle da ya gaza; amma da shi, ya mamaye Masar gaba ɗaya ƙarƙashin ikonsa, a shekara ta 47 K.H.”

“‘Yar mata, tana bata shi.’ Kaunar sha’awa wadda Kaisar ya dauka wa Cleopatra, wadda ya haifa mata da namiji guda, masanin tarihi ya bayyana a matsayin dalili guda kadai na shigarsa irin wannan yaƙi mai hatsari kamar yakin Masar. Wannan ya riƙe shi a Masar na tsawon lokaci fiye da yadda al’amuransa suka bukata, yana shafe dukan dare cikin biki da shaye-shaye tare da sarauniya marar tarbiyya. ‘Amma,’ in ji annabi, ‘ba za ta tsaya a gefensa ba, ba kuma za ta kasance domin ba.’ Daga baya Cleopatra ta haɗa kanta da Antony, maƙiyin Augustus Kaisar, ta kuma yi amfani da dukan ƙarfinta gaba da Roma.”

“‘AYA TA 18. Bayan wannan zai mai da fuskarsa zuwa ga tsibirai, ya kuma kwace da yawa; amma wani basarake, domin kansa, zai sa zagin da ya yi ya ƙare; kuma ba tare da nasa zagi ba, zai mai da shi a kansa.’”

“Yaƙi da Farnakes, sarkin Bosforus na Kimmeriya, a ƙarshe ya janye shi daga Masar. ‘Da zuwansa inda abokan gaba suke,’ in ji Prideaux, ‘ba tare da ya ba kansa ko su wani ɗan hutu ba, nan da nan ya afka musu, ya kuma sami cikakkiyar nasara a kansu; labarin wannan kuwa ya rubuta wa wani abokinsa cikin waɗannan kalmomi uku: Veni, vidi, vici; Na zo, na gani, na yi nasara.’ Sashe na ƙarshen wannan aya yana tattare da wani ɗan duhu, kuma akwai sabanin ra’ayi game da yadda ya kamata a dora shi. Waɗansu suna dora shi ga wani lokaci mafi baya a rayuwar Kaisar, suna kuma tsammanin sun sami cikawarsa a cikin sabaninsa da Pompey. Amma abubuwan da suka gabata da waɗanda suka biyo baya da aka fayyace sarai a cikin annabcin suna tilasta mana mu nemi cika wannan ɓangare na hasashen tsakanin nasarar da ya yi a kan Farnakes da mutuwar Kaisar a Roma, kamar yadda aya mai biye ta bayyana. Tarihi mafi cika game da wannan zamani na iya fito da abubuwan da za su sa dorawar wannan nassi ta zama ba tare da ruɗani ba.”

“AYA TA 19. Sa’an nan zai juya fuskarsa zuwa ga kagarun kasarsa: amma zai yi tuntube, ya fādi, kuma ba za a sāme shi ba.”

“Bayan wannan cin nasara, Kaisar ya kayar da ragowar bangarorin jam’iyyar Pompey na karshe, wato Cato da Scipio a Afirka, da Labienus da Varus a Spain. Da ya komo Roma, wadda ita ce ‘mafakar kasar tasa,’ aka naɗa shi shugaban mulki na har abada; kuma aka ba shi waɗansu ikoki da girma dabam-dabam waɗanda suka mai da shi a zahiri cikakken mai mulkin dukan daular. Amma annabin ya faɗa cewa zai yi tuntube ya fādi. Maganar tana nuna cewa rushewarsa za ta kasance nan take kuma ba zato, kamar mutum da ya yi tuntube ba da gangan ba yayin tafiyarsa. Haka kuwa ya faru da wannan mutum, wanda ya yi yaƙe-yaƙe ɗari biyar ya yi nasara, ya ƙwace birane dubu ɗaya, kuma ya kashe mutane miliyan ɗaya da dubu ɗari ɗaya da casa’in da biyu; ya fādi, ba a cikin hayaniyar yaƙi da lokacin gwagwarmaya ba, sai a lokacin da yake tsammanin hanyarsa a miƙe take kuma an shimfiɗa mata furanni, da kuma lokacin da ake ɗauka cewa haɗari yana can nesa; domin, yayin da ya zauna a majalisar dattawa a kan kursiyinsa na zinariya, domin ya karɓi lakabin sarki daga hannun wannan hukuma, wuƙar cin amana ta soke shi a zuciya nan take. Cassius, Brutus, da sauran maƙarƙashiya suka ruga a kansa, kuma ya fādi, an huda shi da raunuka ashirin da uku. Ta haka ne ya yi tuntube ya fādi nan take, kuma ba a ƙara same shi ba, B.C. 44.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 258–264.

Cikar tarihi na Roma arna (sarkin arewa), wato kafuwarsa a kan kursiyin mulki, tarihi ne da yake nuni tun da wuri ga tarihin naɗa Roma ta Zamani a kan kursiyi a cikin haɗin kai na ninki uku da zai faru a dokar Lahadi mai zuwa nan ba da daɗewa ba. Wannan tarihin kuma an kwatanta shi a ayoyi talatin zuwa talatin da shida, waɗanda suka bayyana lokacin da aka fara ɗora papanci a kan kursiyin mulki a shekara ta 538. Ayoyi goma sha shida zuwa goma sha tara, da kuma ayoyi talatin da ɗaya zuwa talatin da shida, dukansu suna wakiltar tashi ta karshe da faɗuwar karuwar Taya. Haka kuma an wakilta wannan tarihin a ayoyi biyar zuwa tara, sa’ad da aka kafa sarkin arewa na farko bayan ya ci yankuna uku na ƙasa. Bayan haka sai ya shiga yarjejeniya da sarkin kudu, amma ya karya yarjejeniyar, kuma a martani sarkin kudu ya yi masa mummunar rauni mai kisa, sa’an nan sarkin arewa ya mutu a cikin bautar Masar.

Ayoyi na biyar zuwa na tara, ayoyi na goma sha shida zuwa na goma sha tara, da kuma ayoyi na talatin zuwa na talatin da shida suna ba da layukan annabci guda uku waɗanda suke cika a cikin ayoyi na arba’in zuwa na arba’in da biyar. Sa’ad da ’Yar’uwa White ta bayyana cewa “da yawa daga tarihin da ya cika a cikin wannan annabci za a maimaita shi,” ainihin ma’anarsa ita ce dukan surar tana nuna ayoyi na arba’in zuwa na arba’in da biyar. Ayoyi na ashirin zuwa na ashirin da biyu suna bayyana haihuwa da mutuwar Almasihu, ta haka suna wakiltar ƙarshen zamani a duka 1798 da 1989 ta wurin haihuwarsa, sa’an nan mutuwarsa a kan gicciye ta wakilci 22 ga Oktoba, 1844, da kuma dokar Lahadi.

Aya ta ashirin da uku tana nuna ƙawancen da ke tsakanin Yahudawa da Roma, a lokacin tarihin tawayen Makkabiyawa. “Ƙawancen” a cikin wannan tarihin an wakilta shi da shekarun 161 K.H. da 158 K.H. Tarihin Makkabiyawa yana wakiltar wani layi na ciki wanda ya samo asali daga “ƙawance” tsakanin Roma da Yahudawan Makkabi wanda Yahudawan ne suka fara, kuma a

ƙarshe ya ƙare da Yahudawan suna furta cewa ba su da wani sarki sai Kaisar. Aya ta ashirin da uku, ba shakka, tana bin ayoyi na ashirin da ɗaya da ashirin da biyu, kuma aya ta ashirin da ɗaya tana nuna haihuwar Almasihu, wadda lokaci ne na annabci na ƙarshe, yayin da aya ta ashirin da biyu take nuna gicciye, wanda yake wakiltar dokar Lahadi.

A kan gicciye ne Yahudawa suka bayyana Kaisar (Roma) a matsayin sarkinsu, kuma “ƙawancen” da ke cikin aya ta ashirin da uku yana nuni da farkon zaɓin Yahudawa na bauta wa Roma, daidai a wurin ƙarshen lokacin da Yahudawa suka yi shelar biyayyarsu ga Roma. Ƙarshen Yahudawa, kamar yadda aka wakilta a kan gicciye, yana biye da farkon haɗuwar Yahudawa da Roma.

Aya ta ashirin da huɗu zuwa ta talatin suna bayyana shekaru ɗari uku da sittin da Roma arna ta yi mulki mafi girma tun daga Yaƙin Actium a shekara ta 31 K.H., har zuwa mayar da babban birnin daga Roma zuwa Constantinople a shekara ta 330. Tsawon wannan zamani na shekaru ɗari uku da sittin yana wakiltar shekaru dubu ɗaya da ɗari biyu da sittin da Roma ta papanci ta yi mulki mafi girma, kuma tare suna wakiltar lokacin da ya fara daga aya ta arba’in da ɗaya, da kuma haɗin kai sau uku da zai faru a dokar Lahadi mai zuwa nan ba da daɗewa ba, har zuwa rufe ƙofar alheri.

Dukan layukan annabcin tarihi a sura ta goma sha ɗaya sun yi daidai da ayoyi shida na ƙarshe na Daniyel 11, amma tarihin annabci daga lokacin ƙarshe a shekara ta 1989, wanda aka wakilta a aya ta arba’in har zuwa dokar Lahadi a aya ta arba’in da ɗaya, shi ne “wancan ɓangaren annabcin Daniyel da ya shafi kwanakin ƙarshe.” Tarihin da aka bar fanko a aya ta arba’in shi ne Wahayin Yesu Almasihu, wanda ake buɗe hatiminsa sa’ad da lokaci ya yi kusa, gab da rufe lokacin gwaji.

Za mu ci gaba da wannan nazari a talifi na gaba.

“Muna da dokokin Allah da kuma shaidar Yesu Almasihu, wadda ita ce ruhun annabci. Akwai duwatsu masu daraja marasa kima da za a samu a cikin maganar Allah. Waɗanda suke binciken wannan Magana ya kamata su kiyaye hankalinsu a sarari. Kada su taɓa yarda da karkatacciyar sha’awa wajen ci ko sha.”

“In suka yi haka, kwakwalwar za ta rikice; ba za su iya jure wa nauyin zurfafa bincike domin gano ma’anar waɗannan abubuwa da suke da alaƙa da al’amuran ƙarshe na tarihin wannan duniya ba.

“Sa’ad da aka fi fahimtar littattafan Daniyel da Ru’ya ta Yohanna, masu bi za su sami wata irin ƙwarewar addini da ta bambanta ƙwarai. Za a ba su irin waɗannan hango-hangon buɗaɗɗun ƙofofin sama, har zuciya da tunani su karɓi zurfin tasirin irin halin da dole ne kowa ya bunkasa domin ya sami albarkar da za ta zama sakamakon masu tsarkin zuciya.

“Ubangiji zai albarkaci dukan waɗanda za su nemi su fahimci abin da aka bayyana cikin Wahayin cikin tawali’u da sauƙin kai. Wannan littafi yana ƙunshe da abubuwa masu yawa waɗanda suke cike da dawwama marar mutuwa kuma cike da ɗaukaka, har dukan waɗanda suke karantawa kuma suke bincikensa da ƙwazo suke karɓar albarkar da aka yi wa waɗanda ‘suke jin kalmomin wannan annabci, kuma suke kiyaye abubuwan da aka rubuta a cikinsa.”

“Abu guda tabbatacce za a gane daga nazarin Wahayin Yahaya—shi ne, dangantakar da ke tsakanin Allah da mutanensa ta yi kusa ƙwarai kuma tabbatacciya ce.

“Ana ganin wata hadin kai mai banmamaki tsakanin sararin samaniya na sama da wannan duniya. Abubuwan da aka bayyana wa Daniyel daga baya an cika su da wahayin da aka yi wa Yohanna a Tsibirin Patmos. Ya kamata a yi nazari a kan waɗannan littattafai biyu da kulawa sosai. Sau biyu Daniyel ya yi tambaya, Har yausha zai kasance har zuwa ƙarshen zamani?”

“Na kuwa ji, amma ban fahimta ba; sai na ce, Ya Ubangijina, menene ƙarshen waɗannan abubuwa? Sai Ya ce, Ka tafi hanyarka, Daniyel; gama an rufe kalmomin, an kuma hatimce su har zuwa lokacin ƙarshe. Mutane da yawa za a tsarkake su, a mai da su farare, a kuma gwada su; amma mugaye za su aikata mugunta: kuma babu wani daga cikin mugaye da zai fahimta; amma masu hikima za su fahimta. Kuma tun daga lokacin da za a kawar da hadayar yau da kullum, a kuma kafa abin ƙyama mai kawo hallaka, za a yi kwanaki dubu ɗaya da ɗari biyu da casa'in. Mai albarka ne wanda ya yi haƙuri, ya kuma kai ga kwanaki dubu ɗaya da ɗari uku da talatin da biyar. Amma kai, ka tafi hanyarka har ƙarshe ya zo: gama za ka huta, kuma za ka tsaya a rabonka a ƙarshen kwanakin.”

“Zakin kabilar Yahuza ne ya buɗe hatimin littafin, ya kuma ba Yohanna wahayi game da abin da zai kasance a waɗannan kwanaki na ƙarshe.

“Daniyel ya tsaya a rabonsa domin ya ba da shaidarsa wadda aka hatimce har zuwa lokacin ƙarshe, sa'ad da za a yi shelar saƙon mala'ika na fari ga duniyarmu. Waɗannan al'amura suna da muhimmanci marar iyaka a cikin waɗannan kwanaki na ƙarshe; amma yayin da 'da yawa za a tsarkake su, a mai da su farare, a kuma gwada su,' 'mugaye kuwa za su aikata mugunta: kuma babu wani daga cikin mugaye da zai fahimta.' Gaskiya ƙwarai haka yake! Zunubi shi ne keta shari'ar Allah; kuma waɗanda ba za su karɓi haske game da shari'ar Allah ba ba za su fahimci shelar saƙonnin mala'ika na fari, na biyu, da na uku ba. An buɗe hatimin littafin Daniyel a cikin wahayi zuwa ga Yohanna, kuma yana kai mu gaba zuwa ga al'amuran ƙarshe na tarihin wannan duniya.”

“Yan'uwanmu za su sa a zuciya cewa muna rayuwa ne a tsakiyar hatsarorin kwanaki na ƙarshe? Ku karanta Ru'ya ta Yohanna tare da Daniyel. Ku koyar da waɗannan abubuwa.”
Testimonies to Ministers, 114, 115.